

УДК 343.14:336.719.2] “364”

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.04.78>

ОСОБЛИВОСТІ ОТРИМАННЯ ТА ОЦІНКИ ЯК ДОКАЗУ ІНФОРМАЦІЇ, ЩО МІСТИТЬ БАНКІВСЬКУ ТАЄМНИЦЮ В УМОВАХ ВОЕННОГО СТАНУ

Кучерук Г.Л.,

ад'юнкт кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ,
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-9783-5273>

Кучерук Г.Л. Особливості отримання та оцінки як доказу інформації, що містить банківську таємницю в умовах воєнного стану.

Дана стаття присвячена досить актуальній на даний час проблемі у сучасних реаліях України, як отримання інформації, що містить банківську таємницю при здійсненні досудового розслідування в умовах воєнного стану. Це пов'язано із тим, що у зв'язку із широкомасштабним вторгненням росії на територію України порушився звичайний порядок кримінальної-процесуальної діяльності органів кримінальної юстиції, направленої на здійснення своїх повноважень по збиранню доказів у кримінальному провадженні. Крім того, слід зазначити, що початок збройної агресії росії в Україні актуалізував питання протидії багатьом видам кримінальних правопорушень, зокрема таких як легалізація доходів, отриманих злочинним шляхом та фінансування тероризму, скоєння та приховування яких пов'язано із банківськими та фінансово-кредитними інститутами та установами та інформацією, що містить банківську таємницю, яка має важливе доказове значення у виявленні, розкритті та розслідуванні даних кримінальних правопорушень. Для цього законодавцем у КПК України були внесені концептуальні зміни, які делегували функцію судового контролю посадовим особам прокуратури. Незважаючи на це, законодавча конструкція порядку отримання такої інформації в умовах воєнного стану викликає певні труднощі, у зв'язку із наявними правовими колізіями.

Відсутність відпрацьованої судової практики із даного питання накладає свій відбиток на правозастосовну діяльність щодо отримання такої інформації. Для того, щоб визначити недоліки цього порядку отримання інформації, що містить банківську таємницю в умовах воєнного стану, необхідно проаналізувати законодавчі акти, які регламентують це питання, виявивши загальні особливості та ознаки. І вже після цього слід визначитися із основними напрямками та пропозиціями щодо вдосконалення законодавства із цього питання для однозначного використання у правозастосовній діяльності.

Ключові слова: воєнний стан, банківська таємниця, повноваження керівника органу про-

куратури, збирання та оцінка доказів, допустимість доказів.

Kucheruk G.L. Peculiarities of obtaining and evaluating as evidence information containing banking secrecy under martial law.

This article is devoted to a problem that is quite relevant in the current realities of Ukraine, namely, obtaining information containing bank secrecy during pre-trial investigation under martial law. This is due to the fact that due to Russia's large-scale invasion of Ukraine, the normal procedure of criminal procedure activities of criminal justice authorities aimed at exercising their powers to collect evidence in criminal proceedings has been disrupted. In addition, it should be noted that the outbreak of Russia's armed aggression in Ukraine has raised the issue of combating many types of criminal offenses, in particular, money laundering and terrorist financing, the commission and concealment of which is related to banking and financial institutions and information containing bank secrecy, which is of great evidentiary value in the detection, disclosure and investigation of these criminal offenses. For this purpose, the legislator introduced conceptual changes to the CPC of Ukraine, which delegated the function of judicial control to prosecutors. Nevertheless, the legislative construction of the procedure for obtaining such information under martial law causes certain difficulties due to existing legal conflicts.

The absence of a well-established court practice on this issue leaves its mark on law enforcement activities to obtain such information. In order to identify the shortcomings of this procedure for obtaining information containing banking secrecy under martial law, it is necessary to analyze the legislative acts regulating this issue, identifying common features and signs. And after that, the main directions and proposals for improving the legislation on this issue should be determined for unambiguous use in law enforcement activities.

Key words: martial law, banking secrecy, powers of the head of the prosecutor's office, collection and evaluation of evidence, admissibility of evidence.

Постановка проблеми. Здійснюючи процесуальну діяльність, направлену на збирання доказів в умовах воєнного стану, посадова особа органу прокуратури, яка у силу об'єктивних обставин, визначених у законі, виконує функції та повноваження слідчого судді, одночасно забезпечує їх допустимість у ході досудового розслідування. Однак законодавцем у Кримінальному-процесуальному кодексі України (далі КПК) не прописаний порядок та механізм подальшої оцінки таких доказів зібраних при реалізації таких делегованих повноважень. Це стосується також і такого заходу забезпечення кримінального провадження як тимчасовий доступ до речей та документів, які містять охоронювану законом таємницю, у тому числі банківську, яка пов'язана із приватним життям громадянина та його економічною свободою, що робить досить актуальним це питання, оскільки пов'язано із обмеженням прав громадянина в умовах воєнного стану.

Стан опрацювання Питання пов'язані із функціонуванням органів кримінальної юстиції та обмеженням прав людини в умовах воєнного стану досліджували у своїх наукових працях такі вчені як І.В. Гловюк, О.М. Дроздов, В.А. Завтур, О.О. Кравчук, Т.О. Лоскутов, В.В. Михайленко, В.В. Рогальська, Г.К. Тетерятник, Т.Г. Фоміна, Л.М. Демидова, С.І. Дячук, М.І. Хавронюк та інші. Окремо слід відмітити монографію О.В. Лазукової, яка однією із перших у наукових колах України, здійснила дослідження теоретичних та практичних особливостей здійснення досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції [1]. Окремі питання щодо тимчасового доступу до речей та документів, що містять охоронювану законом таємницю у своїх наукових працях досліджували: О. Кравчук, М.В. Тішин та інші. Проте, конкретизоване питання щодо отримання інформації, що містить банківську таємницю в умовах воєнного часу з точки зору використання у доказуванні не було досліджено, залишивши відкритим питання механізму подальшої оцінки допустимості таких доказів.

Метою статті є детальніше дослідження порядку отримання інформації, що містить банківську таємницю у кримінальному провадженні в умовах воєнного стану та вдосконалення рекомендацій щодо здійснення механізму судового або іншого контролю щодо допустимості таких доказів у кримінальному провадженні.

Виклад основного матеріалу. Як свідчить правозастосовна практика, щоб зрозуміти правові наслідки будь-якого явища або процесу, треба по-перше дослідити їх законодавчу регламентацію. Широкомасштабне вторгнення росії на територію України потягло за собою зміни у звичному порядку кримінально-процесуальної діяльності органів кримінальної юстиції у бік делегування

повноважень судового контролю посадовим особам органів прокуратури. Це потягло за собою внесення відповідних законодавчих змін у відповідні законодавчі акти. На даний час, в умовах воєнного стану кримінальне провадження здійснюється в особливому режимі, передбаченому ст. 615 КПК України. Слід зазначити, що регламентація особливостей щодо проведення досудового слідства в умовах воєнного стану не є новим та актуальним. Ще у 2014 році до КПК України були внесені зміни щодо особливостей проведення слідчих та інших процесуальних дій при здійсненні досудового розслідування у зоні проведення антитерористичної операції (АТО), далі Операція Об'єднаних Сил (ООС) на сході України. Але ці зміни щодо особливості здійснення досудового розслідування стосувалися лише деяких моментів. КПК України було доповнено Розділом ІХ-1, якій мав назву «Особливий режим досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції». Зазначений розділ містив всього одну статтю 615 «Особливий режим досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції», відповідно до якої: «На місцевості (адміністративній території), на якій діє правовий режим воєнного, надзвичайного стану, проведення антитерористичної операції, у разі неможливості виконання у встановлені законом строки слідчим суддею повноважень, передбачених статтями 163, 164, 234, 235, 247 та 248 цього Кодексу, а також повноважень щодо обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою на строк до 30 діб до осіб, які підозрюються у вчиненні злочинів, передбачених статтями 109-114-1, 258-258-5, 260-263-1, 294, 348, 349, 377-379, 437 444 КК України, ці повноваження виконує відповідний прокурор» [2] Аналізуючі ці законодавчі зміни, слід зазначити, що попередня редакція ст. 615 КПК містила регламентацію прийняття певних рішень щодо застосування заходів забезпечення кримінального провадження та санкціонування слідчих дій у кримінальних провадженнях за певними статтями КК, якщо відповідні функції у визначений строк не могли бути виконані слідчим суддею. Делегування функції судового контролю посадовим особам органів прокуратури суттєво зменшило обсяг засобів реалізації особою своїх прав щодо захисту своїх прав та законних інтересів. Вказані особливості досудового розслідування та судового розгляду, які були запроваджені законодавством України у зоні проведення антитерористичної операції, зобов'язали Верховну Раду України 21 травня 2015 року зробити заяву «Про відступ України від окремих зобов'язань, визначених Міжнародним пактом про громадянські і політичні права та Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод». Зокре-

ма, було підкреслено, що такі обмеження діють виключно під час проведення антитерористичної операції у виняткових випадках з метою запобігання тяжким злочинам і є тими заходами, яких вимагає крайня небезпека, спричинена збройною агресією та діями терористичних угруповань [3].

Як справедливо зауважує Г.К. Тетерятник, специфіка правового регулювання здійснення кримінального провадження в умовах надзвичайних правових режимів обумовлена тим, що разом із нормами, характерними для регулювання правовідносин в умовах нормальної життєдіяльності, до нормативної компоненти правового регулювання включаються надзвичайні закони. Вони встановлюють не тільки специфічні засоби та механізми правового регулювання, але й мають свою специфіку щодо дії у просторі, часі та за колом осіб [4, с. 98].

У подальшому, із початком повномасштабного вторгнення росії на територію України та введення режиму воєнного стану Указом Президента № 64/2022 від 24.02.2022 року, до ст. 615 КПК України декілька разів вносилися зміни, які стосувалися розширення та вдосконалення процесуальних функцій прокурора щодо виконання ним своїх повноважень у надзвичайних умовах воєнного стану [5].

Ґрунтовне дослідження повноважень прокурора щодо забезпечення допустимості доказів в умовах воєнного стану було здійснено М.В. Тішиним, який цілком ґрунтовно окреслив повноваження прокурора щодо забезпечення допустимості доказів у процесі доказування у період воєнного стану на загальні повноваження щодо забезпечення допустимості доказів – у період воєнного стану, проте, на територіях, де є можливість реалізації слідчими суддями повноважень та повноваження, які реалізуються самостійно прокурором у період воєнного стану. Проте, як зазначає науковець, поза межами цього періоду прокурор не має таких повноважень. [6, с. 283-284]. У аспекті отриманні речей та документів, які містять відомості, які становлять банківську таємницю, особливо слід виділити повноваження уповноваженої особи органів прокуратури щодо тимчасового доступу до речей і документів, які регламентовані у п. 20-7 Розділу XI КПК України. Під час дії надзвичайного або воєнного стану на території України тимчасовий доступ до речей і документів, зокрема, відомостей, які можуть становити банківську таємницю, здійснюється на підставі постанови прокурора, погодженої з керівником прокуратури [5].

На особливості законодавчого регулювання щодо наділення керівника органу прокуратури (прокурора) зазначеними повноваженнями звернув увагу О. Кравчук, який зазначив, що повноваження керівника органу прокуратури в умовах воєнного часу, у випадку неможливості виконання слідчим суддею у встановлені законом строки

відповідних повноважень, стосуються всіх злочинів, а не певного переліку [7].

Розглянемо та порівняємо порядок отримання інформації, що містить банківську таємницю при звичайних умовах життєдіяльності суспільства та при наявності на території держави воєнного стану. У відповідності із вимогами кримінального-процесуального законодавства України та інших спеціальних законів України, що регламентують порядок отримання інформації, що містить банківську таємницю (далі ІБТ), передбачено два способи надходження ІБТ у кримінальне провадження. По-перше, шляхом витребування на підставі запиту у відповідності із ст.93 КПК України та ЗУ «Про банки та банківську діяльність» та у судовому порядку у відповідності із вимогами ст.ст. 162–166 КПК України шляхом тимчасового доступу до речей та документів (далі ТДРД). Конкретний спосіб застосування тієї чи іншої процесуальної дії, залежить від виду ІБТ, яка витребується, у відповідності із вимогами ст. 62 ст. ЗУ «Про банки та банківську діяльність». Зазвичай у більшості випадків, дозвіл на здійснення ТДРД, що містять охороняєму законом таємницю надає слідчий суддя, який досліджує всі підстави для застосування такого заходу забезпечення кримінального провадження. Відповідно до ч. 2 ст. 159 КПК України, ТДРД здійснюється на підставі ухвали слідчого судді, яка є результатом розгляду відповідного клопотання [5]. Саме слідчий суддя як уповноважена посадова особа та його рішення щодо розгляду клопотання про надання або відмову у надання дозволу на ТДРД, що містять охоронявану законом таємницю, і є тим процесуальним запобіжником щодо недопущення порушення або обмеження прав громадян у реалізації свого права на охорону приватного життя, до якого належить і банківська таємниця. Рішення слідчого судді є тією самою законною підставою для законного обмеження такого права громадянина для виконання завдань кримінального провадження та законного втручання держави у сферу приватного життя.

Повертаючись до здійснення ТДРД в умовах воєнного стану, законодавець наділів правом санкціонувати та здійснювати таким чином судовий контроль стосовно цього засобу забезпечення кримінального провадження керівника прокуратури. У відповідності із ч. 1 п. 2 ст. 615 КПК України, якщо відсутня об'єктивна можливість виконання слідчим суддею повноважень, передбачених, зокрема статтями 163, 164 цього Кодексу, - такі повноваження виконує керівник прокуратури за клопотанням прокурора або за клопотанням слідчого, погодженим з прокурором. Рішення керівника органу прокуратури приймається у формі постанови та має містити обґрунтування правомірності здійснення ним повноважень слідчого судді та містити обґрунтування правомір-

ності здійснення ним повноважень слідчого судді [5]. У розділі XI «Перехідні положення» КПК України, зокрема у п. 20-7 міститься про те, що під час воєнного стану ТДРД до певних речей і документів, зокрема до ІБТ, здійснюється за постановою прокурора, погодженою керівником органу прокуратури. Цей порядок є виключним та стосується лише речей і документів, які містять охоронювану законом таємницю, маючи на увазі ту, яка передбачена у переліку ч. 1 ст. 162 КПК України. На певні колізії з приводу наявності одночасно двох порядків отримання ТДРД в залежності від особливостей відомостей, що містяться у речах та документах до яких повинно отримати тимчасовий доступ звертав свою увагу Кравчук О., який проаналізувавши ці новели, дійшов до висновку, що таким чином законодавець передбачає два процесуальні порядки, по-перше, коли ТДРД до охоронюваної законом таємниці, у тому числі, банківської, здійснюється за постановою прокурора, погодженою керівником органу прокуратури. Для винесення такої постанови клопотання слідчого необов'язкове. По-друге ТДРД до всіх інших видів речей і документів – здійснюється за ухвалою слідчого судді, суду або постановою керівника органу прокуратури, яка передбачає клопотання прокурора або слідчого, погодженим з прокурором, та лише за умови, якщо неможлива реалізація слідчим суддею відповідних повноважень [8].

Ця колізія була вирішена подальшим вдосконаленням кримінального – процесуального законодавства та знайшло своє відображення у огляді судової практики «Особливості оцінки доказів отриманих під час дії воєнного стану», де вказано, що з 22 березня 2022 року до 01 травня 2022 року відомості, які можуть становити лікарську таємницю, відомості, які можуть становити банківську таємницю, здійснювалося на підставі постанови прокурора, погодженої з керівником прокуратури. З 01 травня 2022 року до теперішнього часу якщо відсутня об'єктивна можливість виконання слідчим суддею повноважень щодо надання дозволу на тимчасовий доступ до речей і документів, арешт майна, обшук житла чи іншого володіння, отримання зразків для експертизи, проведення негласної слідчої (розшукової) дії, а також продовження строків досудового розслідування такі повноваження виконує керівник відповідного органу прокуратури. Пункт 2 частини 1 статті 615 КПК діє у такій редакції: «2) відсутня об'єктивна можливість виконання слідчим суддею повноважень, передбачених статтями 140, 163, 164, 170, 173, 206, 219, 232, 233, 234, 235, 245-248, 250 та 294 цього Кодексу, – такі повноваження виконує керівник відповідного органу прокуратури за клопотанням прокурора або за клопотанням слідчого, погодженим з прокурором. Рішення керівника органу прокуратури прийма-

ється у формі постанови та має містити обґрунтування правомірності здійснення ним повноважень слідчого судді. [9, с. 24–27] Розуміючи буквально та об'єктивно, вищевказані положення слід розуміти, що ТДРД, які містять охоронювану законом таємницю, у тому числі банківську, в умовах воєнного часу, здійснюється на підставі постанови керівника органу прокуратури, винесеної за результатами розгляду клопотання прокурора або слідчого, погодженого прокурором. Крім того, аналізуючи діюче законодавство, слід зазначити, що КПК України не містить вимог щодо винесення постанови про та її обґрунтування саме прокурора, про що йдеться мова у п. 20-7 розділу XI «Перехідні положення».

У даному контексті слід звернути увагу на думку Чорної О.В., яка розглядаючи імперативне наповнення п. 20-7 розділу XI «Перехідні положення» КПК України, наголошує на тому, що ця норма прописана таким чином, що містить у собі наявність імперативного права здійснювати такі повноваження будь-яким прокурором на будь-якій території України без звернення до слідчого судді, з чим ми цілком погоджуємось. На думку Чорної О.В., ця норма також містить в собі небезпеку свавільного порушення права людини щодо таємниці листування, телефонних розмов і кореспонденції, заборону втручання в особисте та сімейне життя й може стати предметом розгляду в ЄСПЛ за скаргою на порушення державою ст. 8 Конвенції. Знову ж, виникає питання належності та допустимості у такий спосіб отриманих доказів під час судового розгляду. Тому, як вважає науковиця, ця стаття повинна бути вдосконалена шляхом внесення змін до ст. 163 КПК України, або повинна бути виключена. [10, с. 264]. Погоджуюсь із зазначеною думкою лише у частині необхідності внесення відповідних змін до ст. 163 КПК України, оскільки специфіка та динамічність воєнного стану та бойових дій на території України дуже рухлива, ситуація носить непередбачуваний характер (можливість її швидкої зміни), а повільне визначення підсудності зі здійсненням всього комплексу організаційно-розпорядчих заходів щодо відновлення діяльності судів, може вплинути на своєчасність проведення слідчих (процесуальних) дій та сповільнити оперативне прийняття рішень, що позначиться на якості виконанні завдань кримінального провадження.

Розвиваючи вищеозначену наукову думку, з метою усунення колізій, які випливають із тексту зазначених правових норм, з метою уніфікації правової регламентації процедурного процесуального порядку отримання дозволу на проведення ТДРД, які містять відомості, які становлять банківську таємницю, вважаю за необхідне п.20-7 Розділу XI «Перехідних положень» КПК України викласти у наступній редакції «Під час дії надзвичайного або воєнного стану на території України,

у разі якщо відсутня об'єктивна можливість виконання слідчим суддею повноважень, передбачених, ст.ст.163, 164 КПК України, тимчасовий доступ до речей і документів, визначених у пунктах 2, 5, 7, 8 частини першої статті 162 цього Кодексу, здійснюється на підставі постанови керівника органа прокуратури за клопотанням прокурора.

Для виконання керівником прокуратури повноважень щодо надання ТДРД, які містять відомості, які становлять банківську таємницю необхідні ряд умов та підстав. Чинний КПК України для здійснення керівником органу прокуратури функції судового контролю в межах особливого режиму досудового розслідування та судового розгляду передбачає наявність таких умов у своїй сукупності: правовий режим воєнного стану; відсутність об'єктивної можливості виконання слідчим суддею повноважень, передбачених відповідними статтями КПК України; наявність клопотання прокурора або клопотання слідчого за погодженням з прокурором, наявність резолюційної постанови керівника органу прокуратури щодо надання ТДРД що містять відомості, які містять банківську таємницю, яка є юридичною підставою застосування такого заходу. Акцентуючи увагу на юридично-фактичних підставах виконання керівником органу прокуратури функцій судового контролю щодо ТДРД, які містять відомості, які становлять банківську таємницю, слід зазначити, що всі разом у своїй сукупності вищеперелічені умови та підстави створюють умови для отримання якісних доказів з точки зору їх допустимості та належності.

Розглянемо деякі підстави з точки зору їх актуальності. По перше, виходячи зі змісту п. 2 ч. 1 ст. 615 КПК, умовою виконання цих повноважень керівником відповідного органу прокуратури є «відсутність об'єктивної можливості виконання слідчим суддею повноважень, передбачених відповідними статтями КПК України». На думку І.В. Гловюк відсутність об'єктивної можливості виконання слідчим суддею в умовах воєнного стану свої повноважень залежить від обстановки на місцевості, залежно від наявності активних бойових дій або нападів на цивільне населення» [11]. Погоджуючись із даною думкою, слід зазначити, що відсутність об'єктивної можливості здійснювати повноваження може обґрунтовуватися будь-якими джерелами, зокрема офіційними документами відповідних державних органів, зі змісту яких зрозуміло, що слідчий суддя не має можливості здійснювати судовий контроль станом на момент ухвалення рішення (а не в умовах воєнного стану взагалі).

Слід зазначити, що законодавством не передбачено процесуальний порядок винесення постанови керівником прокуратури у контексті виконання вимог ст. 615 КПК України. У випадку отримання дозволу на проведення ТДРД, що містять

відомості, які становлять банківську таємницю шляхом санкціонування клопотання прокурора або слідчого, погодженим з прокурором, шляхом винесення постанови щодо надання дозволу на застосування такого заходу забезпечення кримінального провадження керівником прокуратури, слід зазначити, що оскільки керівник прокуратури, як офіцер правосуддя, якій виконує повноваження слідчого судді та виступає гарантом недопущення порушення або незаконного обмеження прав та законних інтересів громадян, повинен діяти у порядок, який визначений у ст.ст. 163,164 КПК України, визначений саме для розгляду клопотання щодо ТДРД, дозвіл на проведення якого дає слідчий суддя. В обов'язковому порядку така постанова у ході виконання керівником прокуратури функцій судового контролю повинна містити об'єктивне обґрунтування правомірності здійснення ним повноважень слідчого судді (абз. 2 п. 2 ч. 1 ст. 615 КПК України), а саме чому немає об'єктивної можливості дотриматися уніфікованого та визначеного порядку проведення процесуальних дій. Поняття «відсутність об'єктивної можливості» є оціночним поняттям та визначається уповноваженою особою у кожному конкретному випадку з урахуванням всіх обставин та фактів у кожному кримінальному провадженні з урахуванням воєнних дій на певній території у певній реальний проміжок часу.

Не зважаючи на відсутність законодавчого регулювання цього питання у КПК України, вбачається, що для подальшого законного використання відомостей, що містять банківську таємницю як доказів у кримінальному провадженні, керівнику органу прокуратури при винесенні постанови щодо ТДРД, що містять банківську таємницю, необхідно керуватися вимогами ч. 3 ст. 132 та ч. 5, 6 ст. 163 КПК, а саме:

- 1) чи є обґрунтована підозра щодо вчинення кримінального правопорушення такого ступеня тяжкості, що може бути підставою для застосування заходів забезпечення кримінального провадження (ч. 3 ст. 132 КПК);

- 2) чи є соразмірними ступеню втручання у права та свободи особи потреби досудового розслідування (ч. 3 ст. 132 КПК);

- 3) може бути виконане завдання, для виконання якого необхідний тимчасовий доступ (ч. 3 ст. 132 КПК);

- 4) неможливо іншими способами довести обставини, які передбачається довести за допомогою цих речей і документів (ч. 6 ст. 163 КПК). Для цього також необхідно з'ясувати чи належить інформація, що міститься у речах та документах, тимчасовий доступ до яких необхідно отримати охороняємою законом таємницею у відповідності із вимогами ст. 162 КПК України та ст. 62 ЗУ «Про банки та банківську діяльність». У ракурсі сутності інформації, що містить банківську таємницю,

з'ясовується можливість що саме такі відомості, що містять банківську таємницю можливо отримати лише шляхом ТДРД, а не шляхом направлення звичайного запиту у відповідності із вимогами ст.93 КПК України та ЗУ «Про банки та банківську таємницю»;

5) наявні достатні підстави вважати, що ці речі або документи: перебувають або можуть перебувати у володінні відповідної фізичної або юридичної особи; самі по собі або в сукупності з іншими речами і документами кримінального провадження, мають суттєве значення для встановлення важливих обставин у кримінальному провадженні неможливість іншими способами довести обставини, які передбачається довести за допомогою цих речей і документів (ч. 5 ст. 163 КПК);

Крім того, в мотивувальній частині постанови керівника органа прокуратури мають бути викладені, перевірені і розкриті всі наведені вище питання, а сама постанова – містити інформацію, передбачену в ст. 164 КПК (яка за законом має міститися в ухвалі слідчого судді про ТДРД). Виконання постанови керівника органа прокуратури ТДРД здійснюється таким чином, як це передбачено для виконання ухвали слідчого судді і регулюється ст. 165 КПК України.

Розглядаючи повноваження керівника органа прокуратури відповідно до ст. 615 КПК України, слід зазначити, що більшість таких повноважень націлена на отримання доказової інформації, тому актуальним виступає питання оцінки доказів, отриманих у такий спосіб. Розглядаючи це, слід зазначити, що первинним правилом, яким повинна керуватися особа, яка виносить таку постанову є вимоги ч. 3 ст. 7 КПК України, згідно якої зміст та форма кримінального провадження в умовах воєнного стану повинні відповідати загальним засадам кримінального провадження, з урахуванням особливостей здійснення кримінального провадження, визначених розділом ІХ-1 Кодексу (Особливий режим досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану).

Діюче законодавство не містить положень, щодо подальшого судового контролю таких рішень посадових осіб органів прокуратури. Лише ч.ч. 3.4 ст. 615 КПК України містять положення про те, що про рішення, які прийняті прокурором у випадках та порядку, передбачених цією статтею, невідкладно за першої можливості повідомляється прокурор вищого рівня, а також суд, визначений у порядку, передбаченому законодавством, з наданням копій відповідних документів не пізніше 10 днів з дня повідомлення. Скарги на будь-які рішення, дії чи бездіяльність прокурора, слідчого, прийняті або вчинені ним на виконання повноважень, визначених цією статтею, можуть бути подані до суду. Їх розгляд здійснює слідчий суддя того суду, в межах територіальної юрисдикції якого здійснюється досудове розслідування, а

в разі неможливості з об'єктивних причин здійснювати відповідним судом правосуддя - найбільш територіально наближеного до нього суду, що може здійснювати правосуддя, або іншого суду, визначеного в порядку, передбаченому законодавством [5]. Дані положення також повинні бути удосконалені та деталізовані. Оскільки рішення, передбачені у ст. 615 КПК України приймаються не тільки прокурором, а ще й керівником органа прокуратури, тому у данні пункти слід додати у п. 3 після слів «Про рішення, прийняті...», слід додати слово «керівником прокуратури», у п. 4 після слів «Скарги на будь-які рішення, дії чи бездіяльність.....» слід додати слово «керівником прокуратури».

Слід зазначити, що у контексті питання щодо оцінки доказів через необхідність подальшого судового контролю, у наукових та правозастосовних колах існує декілька підходів. Так, М.В. Туркот та О.В. Лазукова зазначають, що делегована прокурору дозвільна функція слідчого судді в умовах дії особливих правових режимів усуває необхідність так званого наступного судового контролю [12, с. 51]. Інші вчені наголошують, що «в умовах воєнного стану при невідкладному виконанні прокурором повноважень слідчого судді щодо перевірки законності затримання, подальший судовий контроль за цим заходом процесуального примусу має реалізовуватися автоматично при появі першої можливості для цього». [13, с. 419]. Якщо оцінювати умови допустимості доказів, отриманих у порядку ст. 615 КПК України, слід погодитися із думкою Лазукової О.В., яка вважає (у контексті ст. 250 КПК України), що компенсаторним механізмом у зв'язку з відсутністю судового контролю при проведенні НС(Р)Д стане вирішення питання про допустимість доказів, отриманих в такому «екстраординарному» порядку (перевірка обґрунтованої «неможливості виконання слідчим суддею повноважень щодо надання дозволу на проведення НС(Р)Д») на стадії судового розгляду [14, с. 190]. Це укладається у логічну структуру порядку кінцевого оцінювання доказів у судовому засіданні, яке має особливе значення, оскільки тільки ті докази, які досліджені у судовому засіданні, мають бути покладені у фінальне рішення суду, зокрема у головний висновок про доведеність чи недоведеність фактів, що відносяться до обставин, які встановлюються. Тому, за таких умов, єдиною гарантією законності та обґрунтованості рішень, ухвалених у межах особливого режиму досудового розслідування, залишається судово оцінювання правомірності застосування положень ст. 615 КПК України за результатами судового розгляду кримінального провадження при оцінюванні доказів у нарадчій кімнаті під час ухвалення судового рішення. За загальним правилом та судовою практикою, у відповідності із законом, наслідком порушення цих прав і свобод

людини може бути визнання доказів недопустимими (ст. 86, 87 КПК України). Як зазначає Верховний Суд у своїй правовій позиції щодо допустимості доказів, «...[Суд] повинен у межах доводів сторін перевірити, чи призвів спосіб призначення експертизи до порушення тих чи інших прав і свобод людини, передбачених Конвенцією та/або Конституцією України. У разі визнання доказів недопустимими суд має вмотивувати свої висновки про істотне порушення вимог кримінального процесуального закону, зазначивши, які саме й чий права і свободи було порушено і в чому це виражалось». [15] Тобто у подальшому, при розгляді кримінального провадження по суті, з урахуванням загальної оцінки всіх доказів, які отримані у кримінальному провадженні, у тому числі, які були отримані на підставі постанови керівника органу прокуратури, суд у нарадчій кімнаті, повинен дійти до висновку, чи є доведеними та об'єктивно обгрунтованими підстави здійснення керівником органу прокуратури процесуальних дій у відповідності ст. 615 КПК України, про що законодавець заздалегідь зобов'язав керівника органу прокуратури наводити у своїй постанові.

Висновки. Проведений аналіз положень КПК України, інших законодавчих нормативно-правових актів щодо здійснення досудового слідства в умовах воєнного стану дозволив визначити особливості процесуальної форми отримання інформації, що містить банкіську таємницю та внести пропозиції щодо удосконалення діючих законів. Резуюмуючи проведення наукове дослідження, слід зазначити, що однією із форм судового контролю законності та правомірності постанов або інших рішень посадових осіб органів прокуратури повинно стати дослідження у судовому засіданні при розгляді кримінального провадження по суті об'єктивності прийняття такого рішення та чи не потягло воно за собою суиїєвого порушення прав та свобод людини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Лазукова О.В. Особливий режим досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції: монографія. Харків : Право, 2018. 280 с.
2. Закон України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо особливого режиму досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції» від 12 серпня 2014 року. № 1631-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1631-18#Text>. (дата звернення: 19.05.2023).
3. Постанова Верховної ради України «Про Заяву Верховної Ради України «Про відступ України від окремих зобов'язань, визначених Міжнародним пактом про громадянські і політичні права та Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод» від 21 травня 2015 року № 462-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/462-19#Text>. (дата звернення: 10.06.2023).
4. Тетерятник Г.К. Окремі питання правового регулювання кримінального провадження в умовах надзвичайних правових режимів. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2020. № 48. С. 98–101. URL: <http://dspace.oduvs.edu.ua/handle/123456789/1473>. (дата звернення: 10.06.2023).
5. Кримінально-процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>. (дата звернення: 10.06.2023).
6. Тішин М.В. Забезпечення прокурором допустимості доказів в умовах воєнного стану. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». 2022. № 2. С. 282–287. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/261906>.
7. Кравчук О. Кримінальне провадження в умовах воєнного стану: зміни до КПК. URL: <https://first.vaks.gov.ua/publications/kryminalne-provadhennia-v-umovakh-voiennoho-stanu-zminy-do-kpk/>.
8. Кравчук О. Санкціонування ТДРД прокурором: зміни до КПК. URL: <https://first.vaks.gov.ua/publications/sanktsionuvannia-ttdrd-prokurorom-zminy-do-kpk/>.
9. Особливості оцінки доказів отриманих під час дії воєнного стану URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/Prezent_ocinka_dokaz_07_04_2023.pdf. (Дата звернення : 20.05.2023).
10. Чорна О.В. « Судовий контроль в умовах воєнного стану: Чи назріли зміни до кримінального процесуального закону ?» Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції № 6 URL: http://apnl.dnu.in.ua/6_2022/40.pdf. с. 260–266.
11. Гловюк І. Кримінальне провадження в умовах воєнного стану. Вища школа адвокатури НААУ. 02.03.2022. URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/kryminalne-provadhennya-v-umovah-voennogo-stanu/>.
12. Туркот М.В., Лазукова О. «Забезпечення національної безпеки України в умовах дії особливих правових режимів» вісник національної академії прокуратури 2019 (2) с. 41–59. URL: http://www.visnyknapu.gr.gov.ua/files/issues-2019/PDF/02-2019/visnyk_NAPU_2_2019_UA_5.pdf.
13. Лоскутов Т.О. Правове регулювання кримінального процесуального затримання

- в умовах воєнного стану. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2022. Вип. 70. С. 417–423. URL: <http://visnyk.pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/259355>.
14. Лазукова О.В. Нормативне забезпечення та практика реалізації процесуального порядку надання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції. Проблеми законності. – 2017. – Вип. 138. – С. 183–193. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2017_138_19.
15. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 31.08.2022 (провадження № 13-3кк22, справа № 756/10060/17) URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/106141457>. (дата звернення: 19.06.2023).